

JAUNIMO PROBLEMŲ SPRENDIMO PLANŲ 2016-2018 M. PRIEMONIŲ APŽVALGA IR TENDENCIJOS

Įvairios įstaigos ir organizacijos tiek iš valstybinio, tiek iš nevyriausybinių sektorių įgyvendina veiklas jaunimui. Kiekviena jų dažnai veikia ir vykdo veiklas savo įstaigos ar organizacijos veiklos rėmuose, vengdamos glaudesnio bendradarbiavimo su potencialiais partneriais, arba vykdomas bendradarbiavimas yra labai siauras ir paprastai apjungiantis tik dvi įstaigas. Įgyvendinant integruotą jaunimo politiką būtina apjungti bendrai veiklai kaip galima daugiau skirtingų įstaigų, organizacijų bei specialistų, taip sutelkiant įvairius partnerius konkrečiai veiklai vykdyti.

Projekto „Integruotos jaunimo politikos plėtra“ metu buvo parengti jaunimo problemų sprendimo planai (toliau - JPSP) šešeriems metams kiekvienai iš 60 Lietuvos savivaldybių vietiniu lygmeniu, taip pat nacionalinis planas šešeriems metams visos Lietuvos mastu. 2012-2013 m. šis planas buvo patvirtintas 35 savivaldybėse Tarybos sprendimais.

Jaunimo problemų sprendimo planų sudarymo ir įgyvendinimo nacionaliniu bei vietos lygmenimis tikslai:

- kurti, skatinti ir stiprinti bendradarbiavimo formas tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių jaunimo politikos srityje;
- optimizuoti žmogiškuosius ir materialinius išteklius;
- rengti pasiūlymus ir rekomendacijas teisės aktams ir jų koregavimams;
- rengti veiklos (priemonių) planus;
- prisidėti prie ilgalaikės jaunimo politikos strategijos įgyvendinimo.

Jaunimo problemų sprendimo planų priemonių 2016-2018 m. planus patvirtino 15 savivaldybių: Biržų r., Elektrėnų, Jurbarko r., Kalvarijų, Kazlų Rūdos, Klaipėdos r., Kretingos r., Pakruojo r., Radviliškio r., Raseinių r., Šiaulių r., Švenčionių r., Trakų r., Ukmergės r. ir Varėnos r. Taip pat, Akmenės r. savivaldybė JPSP priemonių planą patvirtino išskirtinai 2016 metams, Panevėžio m. savivaldybė planą patvirtino 2014-2016 m. laikotarpiui. Rengiant šią apžvalgą buvo nagrinėti 17 savivaldybių JPSP priemonių 2016-2018 m. planai.

2016 m. gruodžio 16 d. Jaunimo reikalų departamento (toliau - JRD) surinktais duomenimis likusios 18 savivaldybių, kurios tvirtino jaunimo problemų sprendimo 2013-2018 m. planus ir buvo numatę, jog šie planai bus peržiūrėti ir esant poreikiui koreguojami tikslai, uždaviniai ir vertinimo kriterijai bei atitinkamai ruošiami nauji 2016-2018 m. laikotarpiui skirti priemonių planai, minėtų JPSP priemonių planų 2016 metais netvirtino. Birštono savivaldybės atveju, JPSP priemonių planas buvo patvirtintas visam 2013-2018 m. laikotarpiui, šiai dienai pagal poreikį peržiūrėto ir atitinkamai paruošto ir patvirtinto priemonių plano negauta. Šakių r. savivaldybės jaunimo reikalų taryba nutarė neteikti 2016-2018 m. JPSP priemonių plano, nes visos priemonės, susijusios su rajono jaunimo problemų sprendimu, yra įtrauktos į Šakių rajono savivaldybės 2011-2017 metų plėtros strateginį planą.

Kitos JPSP priemonių 2016-2018 m. planų netvirtinusios savivaldybės: Mažeikių r., Telšių r., Lazdijų r., Neringos, Alytaus m., Jonavos r., Kupiškio r., Vilniaus r., Šilalės r., Kelmės r., Prienų r., Rietavo, Šalčininkų r., Skuodo r., Rokiškio r. ir Pasvalio r.

Apibendrinus JPSP priemonių 2016-2018 m. planuose išsikeltus tikslus, uždavinius ir priemones, galima išskirti keletą tendencijų, susijusių su tam tikrais jaunimo problemų sprendimo klausimais.

1. Siekiant savivaldybėse užtikrinti ir didinti švietimo, neformalaus ugdymo bei kitų įstaigų (kultūros, socialinių) jaunimui teikiamų paslaugų įvairovę, kokybę bei prieinamumą dažniausiai numatoma:

- atlikti jaunimo ir su jaunu dirbančių asmenų apklausas ir / ar tyrimus apie jaunimo poreikius, įstaigų teikiamas paslaugas, jų įvairovę ir / ar kokybę, bei remiantis gautais duomenimis tobulinti teikiamas paslaugas, didinti jų įvairovę;

- kelti dirbančių su jaunu įstaigų darbuotojų darbo su jaunu kompetencijas, organizuojant diskusijas (forumus), susitikimus, mokymus ir kt.;

- suteikti daugiau galimybių jaunimui, jaunoms šeimoms naudotis jau egzistuojančia sporto ar kita laisvalaikiui skirta infrastruktūra (pvz., naudotis mokyklos sporto sale ar darželio teritorijoje esančia vaikų žaidimo aikšte ne įstaigos darbo metu);

- priderinti mokyklinių autobusų maršrutus ir viešojo transporto laiką prie neformalaus ugdymo užsiėmimų, atsižvelgiant ir į kaimo vietovėse gyvenančio jaunimo poreikius.

2. Jaunimo sveikos gyvensenos, saviraiškos, pilietiškumo ar savanoriškos veiklos skatinimas kai kurių savivaldybių išskiriamas kaip tikslas pats savaime, kitur tai siejama su jaunimo užimtumo didinimu arba įtraukimu į organizuotą jaunimo veiklą. Dalis savivaldybių tai sieja ir su jaunimo žalingų įpročių ir nusikalstamumo prevencija. Šiais klausimais savivaldybėse dažniausiai numatoma:

- gerinti savivaldybių infrastruktūros pritaikymą jaunimo, jaunų šeimų poreikiams (sutvarkyti esamas ir įrengti naujas sporto, žaidimų aikšteles; laisvalaikiui ir aktyviam poilsui pritaikyti viešąsias erdves (parkus ir poilsio zonas); įrengti naujus / sutvarkyti esamus dviračių takus ir dviračių aikšteles; įrengti stovyklavietes ir kt.);

- organizuoti renginius skatinančius / informuojančius apie sveiką gyvenseną (sporto varžybas, žaidynes, šventes, stovyklas) ir taip didinti sportuojančio, aktyvaus jaunimo skaičių;

- bendradarbiauti su suinteresuotomis grupėmis įgyvendinant projektus, programas ir veiklas nusikalstamumo ir žalingų įpročių prevencijos srityje;

- sudaryti sąlygas jaunimo saviraiškai ir kūrybai, organizuojant festivalius, parodas, menų renginius, kino po atviru dangumi vakarus;

- įtraukti jaunimą ir jaunimo organizacijas į savivaldybės kultūrinių renginių, projektų organizavimą;

- skleisti informaciją apie jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų veiklą, galimus savanorystės būdus ir naudą (lankstinukai, publikacijos, internetiniai puslapiai, socialiniai tinklai, jaunimo organizacijų mugės, savanorių pagerbimo ir apdovanojimo renginiai).

3. Savivaldybių JPSP priemonių planuose beveik visada vienomis ar kitomis priemonėmis numatoma gerinti jaunimo ir su jaunu dirbančių nevyriausybinių organizacijų veiklos sąlygas, stiprinti jų potencialą ir veiklos kokybę. Numatomos tokios skatinimo priemonės kaip:

- leidimas naudotis savivaldybėje nenaudojamais pastatais ar patalpomis;

- įregistravimo, registracijos duomenų keitimo mokesčių kompensavimas;

- didesnis finansavimas jaunimo organizacijų stiprinimo, veiklos plėtros ir kokybės gerinimo programoms;

- prisidėti prie jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų projektų, teikiamų nacionaliniams ar tarptautiniams fondams, finansavimo, remti kitas jaunimo organizacijų iniciatyvas ir projektus.

Mažoji dalis savivaldybių numato jaunimo ir su jaunu dirbančioms organizacijoms organizuoti mokymus apie finansavimo šaltinių paiešką, projektų rašymą, jaunimo veiklą, darbą su jaunu ir kitomis

aktualiomis temomis, bei skatinti bendradarbiavimą su kitomis savivaldybėmis Lietuvoje bei tarptautinį bendradarbiavimą su kitomis šalimis.

4. Dalis savivaldybių formuluodamos tikslus ir uždavinius išskiria kaimo vietovių įtraukimą bei atitinkamai numato konkrečias priemones tam įgyvendinti (susijusias su paslaugų prieinamumu, infrastruktūros gerinimu, būtent į kaimo vietas nukreiptų projektų rėmimu). Dažnai savivaldybės numato ir konkrečias priemones skirtas socialiai atskirto, pažeidžiamo, mažiau galimybių turinčio jaunimo problemoms spręsti:

- rengti konferencijas, susitikimus, forumus, diskusijas ir pan., skirtus aptarti ir nagrinėti svarbiausius atvirojo darbo su jaunimu klausimus, pristatyti ir pasidalinti turima informacija su savivaldybės politikais, administracijos darbuotojais, su jaunimu dirbančiais specialistais ir kitais suinteresuotais asmenimis;
- užtikrinti darbo su jaunimu formų plėtrą, įskaitant mobilųjį ir darbo su jaunimu gatvėje formas;
- organizuoti atvirojo darbo su jaunimu ir kitus specialius mokymus, skirtus kultūros, švietimo įstaigų, vaiko teisių apsaugos ir kitiems su jaunimu dirbantiems specialistams jų darbo su jaunimu kompetencijoms kelti;
- didinti atvirųjų jaunimo erdvių skaičių, steigti atvirojo jaunimo centrus, užtikrinti tolygų jų pasiskirstymą visoje savivaldybėje;
- aprūpinti atviras jaunimo erdves ir centrus, vaikų dienos centrus įranga, užtikrinančia jaunimo laisvalaikio užimtumo ir neformaliojo švietimo formų ir veiklų įvairovę;

5. Savivaldybės numato kurti programas ar imtis priemonių ir konkrečioms jaunimo problemoms spręsti, pavyzdžiui:

- padėti jauniems asmenims, išėjusiems iš vaikų globos įstaigų ar didelės socialinės rizikos šeimų (laikinojo apgyvendinimo paslauga „pereinamieji namai“, kompleksinė pagalba šeimai programa);
- organizuoti problemas patiriančioms jaunoms šeimoms švietėjiškų pamokėlių ciklą apie santuoką, šeimą, tėvystę, ir pan.;
- pritaikyti kaimo vietovėse esančias įstaigas žmonių su negalia poreikiams;
- didinti bibliotekos paslaugų prieinamumą jaunimui (prailginti darbo laiką);
- organizuoti informacinius renginius, kaip elgtis patyrus patyčias ar psichologinį smurtą.

6. Siekiant užtikrinti kokybišką, žiniomis ir faktais grįstos jaunimo politikos plėtrą, didžioji dauguma savivaldybių išskiria:

- jaunimo dalyvavimą sprendžiant aktualius jaunimo politikos klausimus (skatinti mokinių savivaldos aktyvumą ir efektyvumą, rengti mokymus jaunimo organizacijų lyderiams, jaunimo reikalų tarybų nariams);
- didesnę jaunimo reikalų tarybų ir jaunimo atstovų įtraukimą į savivaldybės veiklą (tarpžinybinių darbo grupių, komisijų veiklą, aktualių savivaldybės dokumentų planavimą, įgyvendinimą ir stebėseną);
- rengti įvairias jaunimui aktualias sritis atspindinčius išplėstinius, išvažiuojamuosius jaunimo reikalų tarybų posėdžius;
- užtikrinti jaunimo politikos kokybės vertinimą, jaunimo situacijos ir aktualių jaunimui programų ir priemonių stebėseną (organizuoti tyrimus, kokybės vertinimus, rengti veiklos planus ir teikti ataskaitas).

7. Kai kurios savivaldybės išskiria jaunimo informavimo ir konsultavimo svarbą, numato tobulinti ir plėtoti jaunimo informavimo ir konsultavimo sistemą, užtikrinti informacijos pasiekiamumą jaunimui patogiais kanalais. Tam pasiekti planuojama:

- atlikti savivaldybės institucijų bei įstaigų ir kitų su jaunimu dirbančių organizacijų vykdomo informavimo vertinimą ir analizę;
- sukurti / tobulinti jaunimo informavimo ir konsultavimo sistemą,
- rengti informacinius renginius;
- didinti įstaigų, teikiančių informacines, konsultacines paslaugas jaunimui, atvirumą (konsultuoti el. paštu, jaunimui skirtą informaciją viešinti socialiniuose tinkluose).

8. Beveik visuose JPSP priemonių 2016-2018 m. planuose numatomi tikslai susiję su jaunimo įsidarbinimo problemų sprendimu, integravimusi į darbo rinką bei verslumu.

Būtent verslumo skatinimas, verslumo kompetencijų, galimybių didinimas minimas savivaldybėse:

- *prie tikslų: Akmenės r., Biržų r., Varėnos r. Elektrėnų, Švenčionių r., Jurbarko r.; Kazlų Rūdos; Raseinių r., Kalvarijos, Kretingos r., Ukmergės r.;*
- *prie uždavinių: Panevėžio m., Trakų r.;*
- *prie priemonių: Pakruojo (surengti jaunimo verslumo skatinimo renginius), Trakų r.*

Jaunimo įdarbinimas ar verslumas neminimas Radviliškio r. savivaldybės JPSP priemonių 2016-2018 m. plane.

Kalbant apie uždavinius ir priemones skirtus jaunimui besimokančiam mokyklose, profesinio ar aukštojo mokslo įstaigose, savivaldybėse numatoma skatinti šių ir kitų įstaigų, privataus verslo ir savivaldybės bendradarbiavimą. Toliau dažniausiai minimos šios su profesiniu orientavimu, konsultavimu ir informavimu susijusios priemonės:

- išvykos į darbo vietas įstaigose, įmonėse ar organizacijose skirtos supažindinti su profesijomis;
- jaunimui skirti mokymai, diskusijos, susitikimai su profesinių aukštumų pasiekusiais buvusiais mokiniais, verslininkais, įžymiais žmonėmis;
- specialūs užsiėmimai moksleiviams, skatinantys atpažinti savo pomėgius, kompetencijas ir galimybes juos pritaikyti profesinėje veikloje, padedantys pasirinkti būsimas profesijas, ugdantys darbo paieškos ar įsidarbinimo bendruosius įgūdžius;
- pažintinės atvirų durų dienos savivaldybėje esančiose įstaigose, privačiose įmonėse bei nevyriausybinėse organizacijose;
- profesinio bei aukštojo mokslo įstaigų ir amatų mugės;
- jaunų žmonių informavimas apie paklausias ir nepaklausias specialybes, įsidarbinimo (trumpalaikio ir ilgalaikio) galimybes rajone (kurti jaunų asmenų „talentų banką“ – tinklalapį internete; informavimo apie darbo atrankas ir konkursus sistemą);
- kokybiškų mokiniams / studentams skirtų praktikų organizavimas, praktikų aptarimui ir kokybės gerinimui skirti susitikimai.

Didžioji dalis savivaldybių JPSP priemonių 2016-2018 m. planuose numato parengti verslumo skatinimo programas bei įvairiomis priemonėmis sudaryti palankias sąlygas jaunimo verslo pradžiai. Keletas savivaldybių įtraukia konkrečias priemones skirtas verslumo kompetencijoms ugdyti (kūrybinės dirbtuvės, konsultacijos, seminarai, edukaciniai renginiai, kursai ir kt.), kelios numato įtraukti verslumo skatinimą į jaunimo veiklos skatinimo programos finansavimo prioritetus, remti švietimo mokymo įstaigų iniciatyvas, skatinančias verslumo gebėjimus.

Dalyje savivaldybių pasirinkti labiau inovatyvūs verslumo ugdymo formatai, būtent planuojama įkurti mokinių mokomąsias bendroves arba plėsti jų tinklą kitose mokyklose.

Didesnė dalis savivaldybių JPSP priemonių planuose kalba apie priemones skatinančias jaunimą pradėti verslą:

- Taikyti minimalius verslo liudijimų tarifus jaunimui, pradedančiam savo verslą arba atleisti nuo mokesčio pirmuosius metus; taikyti žemės ir nekilnojamo turto mokesčių lengvatas (jauniesiems ūkininkams);
- Sukurti verslininkų-mentorių tinklą, padedantį ir konsultuojantį jaunimą, norintį kurti verslą; organizuoti susitikimus, konsultacijas su verslo atstovais;
- Organizuoti verslumo konkursus, kurių metu būtų paremtos / nupirktos jaunimo verslo idėjos.